

Täysistunto

Tiistai 28.5.2024 klo 14.07—18.15

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaksikäyttötutteen vientivalvonnasta ja rikoslain 46 luvun 1 ja 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Tavio, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 **Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksikäyttötutteen vientivalvonnasta ja muutettavaksi rikoslakia. Samalla nykyinen laki kaksikäyttötutteen vientivalvonnasta vuodelta 1996 kumottaisiin. Hallituksen esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen sääntely yhteensopivaksi kaksikäyttötutteen vientivalvontaa koskevan vuoden 2021 EU-asetuksen kanssa ja samalla varmistaa vientivalvonnan tehokas toimeenpano muuttuneessa toimintaympäristössä. Vuoden 1996 kansallinen laki on tarpeen uudistaa, jotta voitaisiin varmistaa kaksikäyttötutteen tuottajille ja viejille korkealaatuinen ja selkeä lainsäädäntö. Myös rikoslakia joudutaan muuttamaan, jotta se huomioisi uuden kaksikäyttötutteen vientiä koskevan kansallisen lain tuomat muutokset ja jotta turvattaisiin rangaistussäännösten oikeasuhtaisuus ja toimeenpanon tehokkuus. Tämä työ tehtiin yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Arvoisa puhemies! Kaksikäyttötutteen vientivalvonta on tämänhetkessä maailmanpoliittisessa tilanteessa tärkeä elementti sekä turvallisuudelle että taloudelle. Valvotut kaksikäyttötutteen tuotteet muodostuvat erilaisista tuotteista, muun muassa teollisuusventtiileistä, viestintäteknologiasta, lasereista ja salausjärjestelmistä. Yhteistä niille on se, että väärissä käsissä ne aiheuttavat vaaraa eivät pelkästään Suomelle vaan myös laajemmin, jos niitä käytetään esimerkiksi joukkotuhoaseiden kehittämiseen.

Vuoden 2021 EU-asetus uudisti vientivalvontaa tehostamalla EU-maiden koordinaatioita ja toimeenpanoa ja luomalla uusia mekanismeja. Tavoitteena oli myös tehostaa viejille annettavia ohjeita vastuullisista käytännöistä heikentämättä kuitenkaan viejien maailmanlaajuista kilpailukykyä. Tämä on tärkeää yrityksillemme.

Asetuksen toimeenpanon osalta jäsenmaille jätettiin myös liikkumavaraa, jotta nämä pystyisivät räätälöimään toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä vastaamaan kansallisia pri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

oriteetteja ja sääntelyä. Kansallisten ratkaisujen varaan jätettiin muun muassa viranomaisvastuiden järjestäminen, valvonnan toimenpiteet, seuraamuksista määrääminen sekä eräitä luvanvaraisuuteen ja ilmoitusvelvollisuuksiin liittyviä määräyksiä. Uudessa laissa onkin käytetty näitä kansallisen liikkumavaran mahdollisuuksia, jotta EU-asetuksen toimeenpano olisi parhaiten linjassa omien lähtökohtiemme kanssa.

Viranomaisten toimivaltuuksiin ehdotetaan päivityksiä, jotka liittyvät muun muassa viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostamiseen, kansainvälisessä yhteistyössä tehtävän tiedonvaihdon parantamiseen ja aineettomien kaksikäyttötutotteiden viennin valvontaan.

Lakiin myös ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää menettelyjä esimerkiksi vientiraportoinnin ja lupien osalta, mikä olisi hyödyllistä sekä viejien että viranomaisten kannalta.

Arvoisa puhemies! Nopeatahtinen teknologinen kehitys ja erilaisten uhkien lisääntyminen vaativat tehokasta vientivalvontakehikkoa ja kykyä kansallisiin päätöksiin asioissa, jotka katsotaan tärkeiksi kansallisen kokonaisturvallisuuden kannalta. Kansallinen liikkumavara on tärkeää turvata. Näin ollen lakiin esitetään sääntelyä kansallisesta valvontaluetelosta, johon sisältyvien tuotteiden vientiin Suomesta vaaditaan vientilupa. Turvaamalla strategisia tuotteita, kuten kvantti- ja puolijohdeteknologiaa, mahdollistamme myös niiden tuonnin Suomeen ja osallistumisen kansainväliseen tutkimuskehitykseen kumppanimaittemme kanssa.

Mahdollisuus asettaa kaksikäyttötutotteita kansalliseen valvontaan antaa uuden työkalun estää Venäjä-pakotteiden kiertäminen. Useat EU-maat ja kumppanimaat ovat toimeenpanneet tai valmistelevat samantyyppistä valvontaa, muun muassa Britannia, Espanja, Ranska ja Japani. Alankomaat on toimeenpannut kansallista puolijohdeteknologian valvontaa jo viime syksystä.

Maaailma ympärillämme on muuttunut yhä arvaamattomammaksi. Talouden, turvallisuuden ja teknologian yhteys on korostunut. EU onkin esittänyt vuosi sitten taloudellisen turvallisuuden strategian, jonka toimeenpanosta tällä hetkellä keskustellaan. Kaksikäyttötutotteiden vientivalvonta on osa tätä pohdintaa. Uuden kansallisen lainsäädännön myötä tuemme taloudellisen turvallisuuden strategian päätavoitteita, turvallisuuden ja kilpailukyvyn edistämistä.

Lakivalmistelun aikana on kuultu sidosryhmiämme sekä hallinnossa että yliopisto- ja yritysmaailmassa. Tätä vuoropuhelua tullaan jatkamaan, jotta pystymme toimimaan myös tulevaisuudessa parhaalla mahdollisella tavalla taloudellisen turvallisuuden ja kilpailukyvyn tukemiseksi nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

16.43 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. — Tässä taitaa olla nyt niitä eväitä, mitä meillä on aiemmin puuttunut, kun puhutaan vientiluvista ja vientivalvonnasta. Kun on pitkän aikaa saanut olla tuolla puolustusvaliokunnassa ja ollaan lausuntoja ulkoasiainvaliokunnalle tästä asiasta annettu useampaan otteeseen, niin meillä on ollut pikkusen ongelmia Suomessa, lähinnä noitten kaksikäyttötutotteitten osalta, mutta miksei aseidenkin osalta.

Viennin näitten materiaalien osalta pitää olla pitkäjänteistä, mutta sen pitää olla myös yhdenmukaista niin kuin verrokkimaiden suhteen, niin että me pärjätään niillä markkinoilla. Sitten kun me mietitään kaksikäyttötutotteita, mitä ne voivat olla, niin jos me katsotaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

vaikka Ukrainan sota, niin nehan voivat olla ihan mitä vain. Ne voivat olla ihan maitokaupasta ostettuja droneja tai mitä tahansa, mitä siis voidaan käyttää siviilitoimintaan ja sotilaalliseen toimintaan.

Muistaakseni hallitusohjelmassakin on kirjaus tästä, että ruvetaan yhdenmukaistamaan tätä toimintaa muiden verrokkimaiden kanssa, ja jos tämä on askel nyt siihen suuntaan, niin minusta se on erittäin erittäin hyvä ja kannatettava asia. Tällä on selkeä vaikutus meidän vientiin ja sitä kautta myös kansantalouteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Strand, varsågod.

16.44 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Det handlar alltså om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden samt en ändring av strafflagen. Det är en reform av en lag om exportkontroll, och tanken är att det ska förbättra tydligheten i lagstiftningen om denna typ av produkter. Man tar också bort överlappande och på vissa ställen motstridiga bestämmelser med en direkt tillämpning av EU-förordning. Som här kom fram handlar förslagen också om att hantera eventuellt kringgående av sanktioner mot Ryssland, och det baserar sig på en EU-förordning som trädde i kraft i september 2021. Den här lagen ska träda i kraft i september 2024. Man tar alltså bort överlappande och på vissa ställen motstridiga bestämmelser med den här direkta tillämpningen av EU-förordningen.

Koska kyse on viennistä, niin halusin tuoda ministerin puheen keskeiset kohdat myös ruotsiksi. Ei ole syytä tätä erikseen kääntää. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

16.45 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme täällä tosiaan käsittelemässä nyt kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyvää lakimuutosta, ja tämä on tosiaan tärkeä kokonaisuus, kun huomioidaan tämä muuttunut turvallisuustilanne, niin kuin ministerikin esittelypuheenvuorossaan totesi tuossa. Ja on tietenkin tärkeätä, että ne kansalliset toimet ja kv-toimet pystytään ohjaamaan niin, että tällaisia kaksikäyttötuotteita, jotka ovat siis tuotteita tai palveluita, jotka on tarkoitettu siviilikäyttöön mutta joilla voi myöskin toteuttaa tämmöistä sotilaallista toimintaa, terroristista toimintaa tai sitten muulla tavalla tämmöistä toimintaa, tietenkin pitää säädellä erityisesti, ja totta kai tässä on tämä ulottuvuus siitä, että meidän pitäisi huolehtia siitä, että toisaalta emme tue sellaista toimintaa, jota esimerkiksi autoritääriset valtiot harrastavat, tämmöistä kansalaisia terrorisoivaa toimintaa, tai esimerkiksi, että emme tue Venäjän laitonta hyökkäystoimintaa Ukrainassa. Meidän pitää löytää sellaiset keinot, joilla sitten yhteisesti, kansainvälisesti pystytään löytämään semmoinen toimiva valvontakehikko siihen, ja on tärkeätä, että Suomi on tässä asiassa aktiivinen. Toisaalta meillä on tietenkin myös yritystoimintaa, jolla on vahvaa osaamista tällä alalla. Siten tähän elinkeinotoimintaan liittyvät näkökulmat ovat tässä myös tärkeitä, ja on hyvä, että täällä eduskuntakäsittelyssäkin sitten huolellisesti arvioidaan tämä kokonaisuus, mutta kaikkineen tosi tärkeä uudistus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Tavio tarpeen mukaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

16.47 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio: Herra puhemies! Juuri kuten edustaja Ronkainen lausui, on tärkeää, että Suomi verrokkimaiden kanssa tekee tätä kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa. Näkisin, että yritystemme kannalta selkeä lainsäädäntökehikko ja toimintatavat mahdollistavat sen liiketoimintaympäristön kehittymisen ja sen kilpailukyvyyn paranemisen. Samalla se on toki tärkeää, että Suomi viestii ja konkreettisesti pystyy turvaamaan investointeja, joita Suomeen tulee, jotta myös se tänne Suomeen siirtyvä teknologia pysyy täällä Suomessa ja yhteisiä pelisääntöjä noudatetaan.

Kiitos kommentteistanne. En tiedä, oliko siinä enempää kysymyksiä tältä erää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.